

Sub egida Fundației „General Ștefan Gușă”

Preoți în lupta pentru Marea Unire — 1916-1919 —

Știrea tragică a asasinării arhiducelui Franz Ferdinand, moștenitorul coroanei Austro-Ungariei, la Sarajevo (15 iulie 1914), a alertat marile cancelarii europene. Spectrul unui conflict de proporții se profila tot mai evident, sistemul alianțelor politico-militare - Tripla Alianță și Antanta - generându-l în mod implacabil.

Perspectiva unei conflagrații mondiale a stârnit serioase temeri și îngrijorări pentru România. Guvernul liberal care se afla la conducerea țării a trebuit să găsească modalitatea care să asigure existența statului român și să facă posibilă realizarea dezideratului de veacuri - unitatea națională.

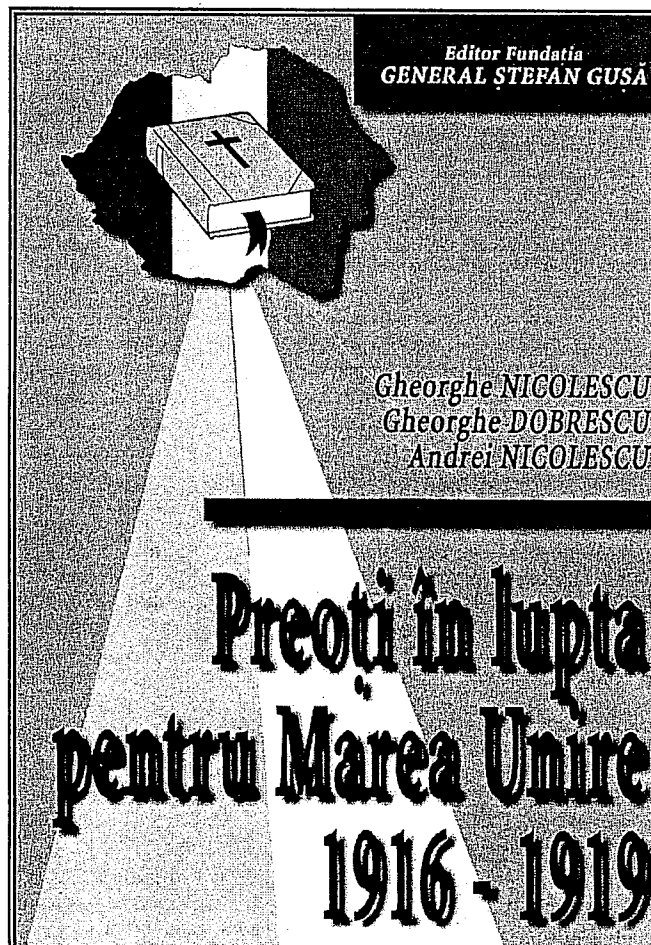
România, pe plan extern, era legată de Puterile Centrale, alianță care împieta serios asupra mișcării naționale a românilor din Austro-Ungaria, supuși unei politici brutale de deznaționalizare. La începutul sec. al XX-lea se produce o ușoară reorientare diplomatică, care avea să culmineze cu ieșirea României din Tripla Alianță și să adere la Antantă.

Ion I.C. Brătianu, șeful guvernului liberal, dând glas unui sentiment public unanim, după ce află de la regele Carol I conținutul alianței cu Austro-Ungaria, i-a

s-a creat un curent antantafil.

În toiul bătăliei de la Verdun (1 iunie 1916), Brătianu și guvernul său este confruntat cu un ultimativ “acum ori niciodată”, lansat de către Aliați. Acesta se pronunță decisiv pentru intrarea României în război și țara își impune, în urma unor negocieri grăbite, punctele de vedere. Așa s-au semnat, la 4 august 1916, la București, documentele convenite. Franța, Marea Britanie, Italia, Rusia garantau integritatea teritorială a României pe toată întinderea fronturilor sale, România se angaja să declare război și să atace Austro-Ungaria, iar cele patru mari puteri recunoșteau României dreptul legitim de anexare a teritoriilor din Austro-Ungaria locuite de români (Transilvania, Banatul și Bucovina), angajându-se că vor sprijini la Conferința de pace, conservarea acestui deziderat.

În urma Consiliului

și alege Protopopul sau supervizorul preoților militari în caz de mobilizare, în persoana iconomului Constantin Nazarie, fost profesor la Facultatea de Teologie din București. El propune Marelui Stat Major permanentizarea funcției de protopop al preoților militari în armată și emiterea ordinelor necesare în acest sens, elaborarea unor instrucțiuni care să reglementeze conduita în armată, atât pe timp de pace cât și de război, concentrarea preoților pe corpuri de armată, în vederea instruirii lor etc.

Instrucțiunile preoților în armată au fost definitivitate și la 28 octombrie 1915 devin ordin al Marelui Stat

Activitatea pastorală a preoților militari în campania din 1916-1919 a fost și ea de un real folos ostașilor români. Educația moral-națională a oștirii a însemnat o latură importantă a pregătirii de luptă. Au fost organizate acțiuni în vederea prevenirii sau reducerii efectelor dezastruoase ale condițiilor de trai din teritoriul rămas liber.

În atenția clerului militar a intrat și populația civilă, care în urma pierderilor de pe front se afla într-o situație disperată. Era o obligație de onoare pentru preoții militari de a cinsti memoria celor căzuți pe câmpul de luptă sacrificându-se pentru binele patriei.

Numeroase fapte de arme săvârșite de preoții militari sunt atestate de documentele volumului. Mulți dintre preoți au decedat pe front sau în spitale, alții s-au îmbolnăvit de diverse epidemii, ca urmare a prezenței lor în mijlocul răniților și bolnavilor, ori au fost răniți.

Pentru activitatea desfășurată, slujitorii credinței în Dumnezeu au fost onorați cu acordarea a numeroase decorații, citarea prin ordine de zi, exprimarea unor

alianței cu Austro-Ungaria, i-a arătat că "după înfățișarea pe care o luase chestia românilor din Ungaria era o imposibilitate morală pentru noi să executăm acest tratat".

Consiliul de Miniștri întrunit la 16 iulie 1914, prin comunicatul dat publicității, face cunoscut că guvernul român opina ca "în faza în care se află acum evenimentele, (ca) România să rămână neutră".

Neutralitatea României nu putea fi decât o soluție provizorie. Au urmat doi ani foarte tensionați atât din punct de vedere diplomatic cât și politic și al manifestărilor opiniei publice, toate fiind legate și determinate de aspirațiile naționale. "Sfinxul", cum era denumit în epocă Ion I.C. Brătianu, a căutat să câștige timp pentru pregătirea armatei și pentru obținerea de la aliați a recunoașterii oficiale a drepturilor legitime ale României, toate garantate printr-un tratat politic. În opinia politică internă

În urma Consiliului de Coroană din 14 august 1916, s-a hotărât intrarea României în război alături de Antantă. Însă de abia acum începea calvarul, urmând un drum greu de parcurs de ostașii noștri. Victoriile obținute în Transilvania (august-septembrie 1916), calvarul retragerii, încordarea deosebit de dificilă a voinței poporului român în iarna și primăvara anului 1917, când are loc refacerea armatei, eroicele bătălii de la Mărăști, Mărășești și Oituz, situația dramatică a țării pricinuită de "defecțiunea rusă" care a dus la Pacea de la București (primăvara 1918), reintrarea în campanie și luptele armatei române pentru apărarea actelor de voință liber exprimate de către populația teritoriilor românești care s-au reunit cu patria mamă, în anul de grație 1918.

În toată această perioadă, preoții militari și-au adus obolul în derularea tuturor acestor momente

glorioase sau de deznădejde, aflându-se mereu la datorie. Dar pentru a putea înțelege mai bine prezența și rolul lor în acele momente de grea cumpănă, un colectiv de istorici - Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu - a întocmit volumul "Preoți în lupta pentru Marea Unire. 1916-1919", apărut cu sprijinul Fundației General Ștefan Gușă, la Editura Europa Nova, București, 2000.

Pregătirea militară a războiului a fost susținută, așa cum arată autorii în prefața volumului, de o "pregătire sufletească a oștirii pe temeiul religiunii", considerată de o însemnătate deosebită și care avea să atârne greu în balanța victoriei.

Pentru îndeplinirea acestui țel s-au efectuat multiple demersuri, inițiate de Sfântul Sinod, organ suprem al Bisericii Ortodoxe Române. La 18 mai 1915, Sfântul Sinod

al Marelui Stat Major sub nr.

3451. Ele subliniau importanța educației religioase a oștirii care avea să dezvolte conștiința asupra înaltelor datorii sfinte ale fiecărui militar în parte, din care izvorăsc virtuțile ce-l conduc la săvârșirea unor fapte mari, deosebite, până la jertfirea de sine.

Conform acestor instrucțiuni, preoții erau asimilați gradului de locotenent, având dreptul la ordonanță, soldă și accesoriile cuvenite gradului. Ei făceau parte din Statul Major al Unității pe lângă care erau mobilizați.

Volumul prezintă numeroase documente care atestă activitatea religioasă desfășurată de preoții militari. După cum se știe, într-o lume plină de ură și violență, omul își îndreaptă gândul și speranța spre bunul Dumnezeu, către religie și cei ce o slujesc.

ordine de zi, exprimarea unor aprecieri elogioase din partea comandanților de unități și mari unități și chiar de către Aliați. Unii dintre ei au fost avansați la gradul de căpitan asimilat.

Volumul pe care îl prezentăm astăzi a fost întocmit pe baza materialelor existente în tezaurul Arhivelor Militare Române și vine să ilustreze complexitatea atribuțiilor și preocupărilor preoților militari în campanie. El se constituie într-o mărturie despre faptele și eroismul preoților prezenți în faza care a încheiat lupta îndelungată a poporului român pentru unitate națională.

Credința este cea cu care strămoșii noștri au învins și cu "ea vor învinge și urmașii, dacă cei chemați vor ști să o sădească și să o întărească în sufletele viitorilor luptători ai dezrobirii noastre naționale".

Gheorghe Neacșu

Deși trăim un fel de **bellum omnium contra omnes**, adică un război al tuturor contra tuturor, deși se zice din antichitate că **inter armas silent musae**, deși armele fac legea în multe colțuri ale lumii, omenirea are nevoie de poezie și și-o creează prin aleșii muzelor.

Omul perioadei de tranziție poate mărturisii cu versurile poetului Al. A. Philippide:

M-atâră de tine Poezie

Ca un copil de poala mummii

Să trec cu tine puntea lumii

Spre insula de veșnicie...

Poezia ne sustrage efemerității tragice și ne dă sentimentul veșniciei. De aceea omenirea are neconținut nevoie de poezia gravă, veselă și tristă dar profund omenească și nu de mășcări vulgare, de inovații stupide și ridicole.

Iată, suntem norocoși. În vremea din urmă au apărut mai multe volume de poezii bune, frumoase, valoroase și omenești, cum este volumul **Cugetul meu** de Mircea Bulgaru.

Autorul și volumul reprezintă un fenomen aparte. Mai întâi e vorba de un debut târziu, ivit la senectutea autorului, de unde nota sapiențială, stilul aforistic, grav, sec uneori, căci autorul este

Nevoia de Poezie

un eminent om de științe exacte, riguroase, bazate pe cifre. Autorul e doctor în științe economice, fost profesor, șef de catedră și prorector la ASE, lucrând multă vreme ca Președinte al Institutului Național de Statistică. Firește, situația lui nu e unică. Lirica românească a mai cunoscut un poet de excepție, profesor de matematici, al cărui principiu estetic a fost **ut algebra poesis**. Ne gândim, desigur, la Ion Barbu.

Lirica de idei a lui Mircea Bulgaru e departe de a fi o simplă comunicare de gânduri, o spunere de vorbe meșteșugite. E o spovedanie sinceră, o **mărturisire** și a mărturisii, cu conotații aproape religioase, înseamnă mult mai mult decât a spune, a comunica sau a face exerciții stilistice. E mărturisirea unui suflet bogat și curat, solidar cu semenii, îngrijorat cu maximă luciditate de soarta omului, într-o lume plină de contradicții și amenințări, de soarta neamului românesc și a umanității.

Motto-ul volumului, împrumutat din gândirea socială a lui Panait Istrati, ne conduce în miezul ideatic al universului liric din cartea de versuri **Cugetul meu** de Mircea Bulgaru și ne relevă crezul său artistic. "Nu există artă mai mare decât aceea care luptă să întroneze dreptatea pe pământ, să-i facă pe oameni mai buni, să șteargă lacrimile celor care plâng, să dea pâine celor flămânzi și adăpost celor care dorm pe afară".

Într-un asemenea orizont de gândire se înscrie mesajul umanist din poezii ca: **Iubiți-vă oameni, Pruncilor din Decembrie, Democrație, Puterea și banul, Neruşinarea umană, Planeta-i pe ducă** din care citez aceste categorice, îndrăznește versuri:

"Planeta-i în odăjdii de zale

Violată de nave astrale

Noapte și zi

ca și la poker joacă pe-o singură carte,

«Fie ce-o fi!»

Omul și-a construit un plan funerar
Urzit din fire și fibre de țesut nuclear
Războiul stelar!

Planeta parcă-i oarbă, surdă și mută
Doarme-n nepace
tăcere de plută

De-o vreme încoace
Războiul se face în pace
nu-i cald

nu-i nici rece
dar se face cu alte mijloace
ca-n vremuri de pace".

Om de știință de înalt prestigiu național și internațional în domeniul economiei și al statisticii, Mircea Bulgaru nu se sfiește să-și mărturisească răspicat gândurile și sentimentele, opțiunile politice, dragostea de neam și de țară, de valorile spirituale naționale și solidaritatea depinșă cu cei amărâți, bătuți de soartă. De aceea, el este un poet umanist, modern, un poet cetățean în sensul cel mai nobil al învechitei expresii critice.

Ion Dodu Bălan